

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора економічних наук, професора Ларіної Тетяни Федорівни
на дисертаційну роботу
Горового Олексія Ігоровича
«Розвиток систем управління бізнесу в умовах цифрової трансформації
економіки України», подану на здобуття наукового ступеня доктора
філософії зі спеціальності 073 – «Менеджмент»
у галузі знань 07 – «Управління та адміністрування»

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку світової економіки відзначається інтенсивним упровадженням цифрових технологій, які докорінно змінюють усталені підходи до ведення бізнесу та управління підприємствами. Цифрова трансформація стала ключовим чинником підвищення продуктивності, конкурентоспроможності та стійкості бізнес-структур. В умовах глобалізації та інтеграції у міжнародні ринки Україна також активно впроваджує цифрові інструменти в економічні процеси, що відкриває нові можливості та водночас створює низку викликів для підприємницького сектору.

Розвиток систем управління бізнесом за таких умов потребує переосмислення організаційних структур, управлінських процедур і моделей прийняття рішень. Традиційні управлінські системи часто виявляються недостатньо гнучкими для швидкого реагування на зміни цифрового середовища, а тому потребують модернізації та адаптації. Особливого значення набуває впровадження цифрових платформ, інструментів аналітики великих даних, автоматизації бізнес-процесів, хмарних сервісів, а також CRM- та ERP-рішень.

В українських економічних реаліях, що поєднують структурні зміни, наслідки війни та прагнення до гармонізації із стандартами ЄС, цифрова трансформація бізнесу постає не лише конкурентною перевагою, а й необхідною умовою виживання та розвитку підприємств. Це зумовлює потребу у створенні нових управлінських моделей, здатних забезпечити гнучкість, інноваційність і високу адаптивність українських компаній.

У цьому контексті дисертаційне дослідження Горового О. І., присвячене розвитку систем управління бізнесом в умовах цифрової трансформації, є вкрай актуальним, адже воно дає змогу визначити дієві інструменти адаптації управлінських процесів до сучасних цифрових викликів та сприяє розробленню стратегій сталого розвитку бізнесу в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Результати наукових пошуків, розроблені та систематизовані теоретико-методичні положення й висновки дисертаційного дослідження відповідають тематиці науково-дослідних робіт, що виконуються в Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова, зокрема «Сталий

розвиток України та її регіонів в умовах посилення інтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0115U0001493) та науково-дослідної роботи кафедри менеджменту «Управління бізнес-процесами в умовах розвитку цифрової економіки та суспільства», в межах яких автор досліджував системи стратегічного планування регіонального розвитку бізнесу в умовах цифрової трансформації.

Наукова новизна одержаних результатів. У дисертаційному дослідженні представлено теоретико-методичні підходи та практичні рекомендації щодо формування організаційно-управлінських основ розвитку систем управління бізнесом в умовах цифрової трансформації. До основних наукових положень, що становлять наукову новизну дослідження, належать такі результати:

удосконалено:

- економічний механізм системи управління бізнесу в умовах цифрової трансформації, що, на відміну від попередніх, базується на специфічних компонентах, викликаних саме глобальною економічною турбулентністю;

- інтегровану модель бізнес-процесів, що, на відміну від попередніх, визначає роль, місце та взаємозв'язок виробничих бізнес-процесів у контексті впливу управлінського чинника національного та регіонального рівнів й може бути використана для розроблення моделей цифрової трансформації, моніторингу ефективності шляхом встановлення системи індикаторів кожного бізнес-процесу та встановленні відповідних пропорцій між ними;

набули подальшого розвитку:

- оцінка потенціалу розвитку підприємницької діяльності в Україні, що, на відміну від існуючих, сфокусована на взаємодії освіти, науки і бізнесу, яка забезпечує інноваційний розвиток та інтеграцію національного бізнесу у світовий економічний простір та базується на ефективному використанні ресурсів (природних, людських, матеріально-технічних тощо) та впровадженні ресурсозберігаючих технологій і органічного виробництва;

- аналіз концептуальних засад та процесів цифрової трансформації бізнесу в ЄС, що дозволило окреслити основні напрями стратегічного розвитку (стале, екологічно-безпечне землеробство, інклюзивне зростання сектору виробництва та переробки продовольства).

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості застосування системи стратегічного планування регіонального розвитку бізнесу в умовах цифрової трансформації. Вищевказані рекомендації використовуються у практичній діяльності ПрАТ «Оберіг» (довідка № 125 від 23.12.2024 р.) та ТОВ «Семенівський агросервіс» (довідка № 15 від 13.01.2025 р.). Науково обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення систем стратегічного планування регіонального розвитку бізнесу в умовах цифрової трансформації для формування концепції використання трудових ресурсів, були оцінені й визнані як корисні Вознесенською філією

Миколаївського обласного центру зайнятості. Методичні підходи до оцінки готовності регіонів до віртуалізації публічного управління та цифрової трансформації регіональних економік, що поєднують інструменти бенчмаркінгу проектів та кластерного аналізу, впроваджено в освітній процес Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова МОН України.

Повнота викладення у відкритому друку та апробація наукових положень дисертації. Основні результати дисертації висвітлені в 9 публікаціях, зокрема у 4 статтях (з яких, 3 – у наукових фахових виданнях, 1 – у закордонному журналі, який індексується у наукометричній базі Web of Science); 5 – у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій – 2,52 друк. арк., з яких 1,51 друк. арк. належать особисто автору.

В опублікованих працях відображені основні наукові положення та результати дисертаційної роботи, відсутнє дублювання змісту. Термін розсилання примірників фахових видань, у яких опубліковані праці дисертанта, а також кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідають нормативним вимогам. Публікації здобувача висвітлюють основні наукові положення дисертації, які автор виносить на захист.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Отримані наукові результати, висновки і рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, є достатньо аргументованими, характеризуються необхідним рівнем обґрунтованості.

У методологічному контексті дослідження розвитку систем управління бізнесу в умовах цифрової трансформації економіки України базується на використанні системи науково-теоретичних підходів та методів, що містять аналіз факторів, індикаторів та умов, які визначають процес цифрової трансформації бізнес-середовища; оцінку стану розвитку бізнесу в Україні та дослідження інноваційних трендів організаційно-управлінських засад розвитку систем управління бізнесом в умовах цифрової трансформації; характеристики динаміки соціально-економічного розвитку бізнесу для наочного відображення результатів дослідження розвитку бізнесу в умовах цифрової трансформації; рейтингування задля впорядкування характеристик, індикаторів, що мають вплив на систему управління бізнесу в умовах цифрової трансформації.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи складає 215 сторінок. Основний зміст роботи викладено на 180 сторінках. Робота містить 2 додатки на 6 сторінках, список використаних джерел налічує 135 найменувань на 15 сторінках.

Одержані автором результати дослідження теоретичного та прикладного спрямування характеризують високий рівень вирішення проблем стратегічного планування регіонального розвитку бізнесу в умовах цифрової трансформації. Вони доведені до впровадження у якості методичних і практичних розробок.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. За результатами ґрунтовного вивчення рукопису дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць Горового О.І., а також аналізу наданого автором звіту щодо перевірки тексту рукопису електронним сервісом, порушень академічної доброчесності не було встановлено. Використанні здобувачем окремі ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Горового О.І. вважаю за доцільне висловити наступні зауваження:

1. Систематизуючи теоретичні підходи до цифрової трансформації та її впливу на систему управління суб'єктів господарювання (п. 1.2., стор. 39-48) необхідно було б розкрити переваги та недоліки таких змін в сучасних умовах господарювання.

2. Здійснюючи аналіз тенденцій розвитку систем управління бізнесом в умовах цифрової трансформації (розділ 2), доцільно було б детальніше розкрити особливості грантових ресурсів, які відіграють важливу роль як інструмент стимулювання інноваційного розвитку та модернізації управлінських систем.

3. Доцільно було б більш чітко окреслити передумови імплементації європейського досвіду забезпечення систем управління бізнесом у вітчизняних умовах (п. 3.1, стор. 133–158). Запозичення європейської практики має здійснюватися за умови наявності подібних цілей і пріоритетів у національних стратегіях, із урахуванням рівня економічного та інституційного розвитку країни, використовуючи системний підхід та інструменти порівняльного аналізу.

4. Обґрунтовуючи стратегічні засади розвитку підприємницької діяльності в умовах цифрової трансформації (п. 3.2., стор. 158-177) доцільно було б використовувати тривимірну матрицю, яка допоможе керівництву підприємства вірно визначити напрям та стратегію розвитку.

5. Недостатньо розкрито питання щодо найбільш популярних інформаційних систем управління бізнесом, зокрема ERP-систем, HRM-систем, а також цифрових платформ Google Workspace та Microsoft 365, тощо.

В цілому, зазначені дискусійні положення і зауваження не знижують наукової новизни дисертаційної роботи, її теоретичного і практичного значення та не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Горового Олексія Ігоровича на тему «Розвиток систем управління бізнесу в умовах цифрової

трансформації економіки України» виконана на актуальну тему, містить обґрунтування необхідності та розробки методичних підходів до формування й імплементації теоретичних узагальнень і практичних рекомендацій щодо застосування системи стратегічного планування регіонального розвитку бізнесу в умовах цифрової трансформації.

Роботу позитивно відрізняє продумана структура, чіткість і логічність розв'язання проблеми дослідження, обґрунтованість та аргументованість методів і підходів щодо вирішення поставлених завдань. Мова дисертації чітка, грамотна. Стиль дисертації має науковий характер. За своїм змістом дисертація відповідає паспорту спеціальності 073 – «Менеджмент».

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота Горового Олексія Ігоровича на тему «Розвиток систем управління бізнесу в умовах цифрової трансформації економіки України» за науковим рівнем, практичною та науковою цінністю, за кількістю публікацій та дотриманням принципів академічної доброчесності відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософи та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України №341 від 21 березня 2022 року; №502 від 19.05.2023; №507 від 03.05.2024), а її автор Горовий Олексій Ігорович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – «Менеджмент».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
декан факультету економічних відносин
та фінансів
Державного біотехнологічного університету

Тетяна ЛАРИНА

Підпис Ларіної Т
ЗАСВІДЧУЮ
Керівник відділу діловодства ДБТУ
Ларіної Т